

การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชนคลองบางเชือกหนัง
กรุงเทพมหานคร

นายธีระศักดิ์ ลอยศักดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางผังเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-5835-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

TOURISM AND COMMUNITY DEVELOPMENT GUIDELINES
FOR BANG CHUAK NANG CANAL, BANGKOK

Mr.Teerasak Loysak

A Thesis Submitted In Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Urban and Regional Planning in Urban Planning
Department of Urban and Regional Planning
Faculty of Architecture
Chulalongkorn University
Academic Year 2003
ISBN 974-17-5835-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชน คลองบางเชือกหนัง
กรุงเทพมหานคร

โดย

นายธีระศักดิ์ ลอยศักดิ์

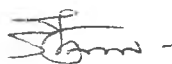
สาขาวิชา

การวางผังเมือง

อาจารย์ที่ปรึกษา

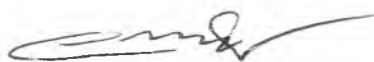
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

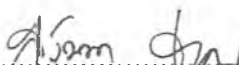

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิระ สัจกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณศิลป์ พิรพันธุ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ขวัญดวง อติโพธิ์)

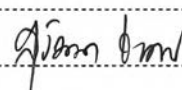
.....กรรมการ
(มร.เปรมศิริ เกษมสันต์)

ธีระศักดิ์ ลอยศักดิ์ : แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชน คลองบางเชือกหนัง กรุงเทพมหานคร (TOURISM AND COMMUNITY DEVELOPMENT GUIDELINES FOR BANG CHUAK NANG CANAL, BANGKOK) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.สุวัฒนา ธาดานิติ, 170 หน้า. ISBN 974-17-5835-9

การศึกษาในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชน คลองบางเชือกหนัง ซึ่งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาพบว่าคลองบางเชือกหนังเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำเพื่อรองรับตลาดการท่องเที่ยวทางน้ำที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งวัด โบราณสถาน รวมทั้งธรรมชาติและวิถีชีวิตที่น่าสนใจ ปัจจุบันเริ่มมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในพื้นที่และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ผู้ศึกษาจึงได้นำเสนอองค์ประกอบหรือปัจจัยในการพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชน โดยเห็นว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 4 ประการคือ ปัจจัยด้านสภาพของพื้นที่ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ทิศทางการพัฒนาตามนโยบายหรือกรอบการพัฒนาโดยรวม ปัจจัยด้านความพร้อมของชุมชน และปัจจัยด้านองค์กรความร่วมมือในการพัฒนา โดยมีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับผลของการพัฒนาที่ส่งเสริมศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ให้มีความสามารถและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ

แนวทางการดำเนินการที่เสนอเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เริ่มตั้งแต่การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อริเริ่มการสร้างเครือข่ายความร่วมมือให้เกิดขึ้น ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ท้องถิ่นในเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและบทบาทของชุมชน ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวตลอดจนพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ให้ชุมชนท้องถิ่นมีความสามารถในการดำเนินงานด้วยตนเอง สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่างๆ เพื่อดำเนินการและถ่ายทอดบทบาทจากหน่วยงานส่วนกลางโดยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการมากขึ้น โดยที่เครือข่ายความร่วมมือประกอบด้วยฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรจากภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการ องค์กรพัฒนาเอกชนและสถาบันการศึกษา

ภาควิชา.....การวางแผนภาคและเมือง.....ลายมือชื่อนิสิต
 สาขาวิชา.....การวางผังเมือง.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
 ปีการศึกษา.....2546.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

43741420 25 : MAJOR URBAN PLANNING

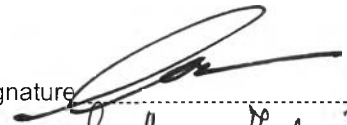
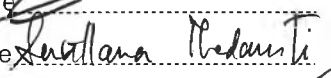
KEY WORD : TOURISM / COMMUNITY / CANAL / BANGKOK

TEERASAK LOYSAK : TOURISM AND COMMUNITY DEVELOPMENT GUIDELINES
FOR BANG CHUAK NANG CANAL, BANGKOK. THESIS ADVISOR : ASSIST.
PROFESSOR SUWATTANA THADANITI, Ph.D. 170 pp. ISBN 974-17-5835-9

This research studies tourism and community development guidelines for Bang Chuak Nang Canal, Bangkok.

It is found that Bang Chuak Nang Canal has potential being a tourist attraction since the need for water tourist attractions has been increasing. Bang Chuak Nang Canal features temples, archeological sites, spectacular scenery and interesting inhabitants' way of life. Since more tourists go to that area, the researcher has proposed four factors involving tourism and community development. The four factors are its location, the overall development directions, the community readiness and the cooperation of development organizations. The main goal of the development of this area is to create sustainable tourism. The importance lies on the results of the development which increase the potential of the area and the inhabitants' quality of life so that they can participate in developing this area from the start to the end.

The proposed development guidelines include association with the inhabitants to ask for cooperation and provide them with knowledge about sustainable tourism and their roles in this development. In addition, the inhabitants should be trained to carry out the development by themselves. This should be cooperation among various parties such as the inhabitants, the local government organization, related government agencies, the private sector, private development organizations and academic institutes. The local community should play a greater part in this development

Department.....Urban and Regional Planning... Student's signature
Field of study.....Urban Planning..... Advisor's signature
Academic year.....2003..... Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถ และด้วยความอนุเคราะห์เป็นอย่างดียิ่งจากท่านคณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านอาจารย์ สุวัฒน์ ธานี ธานี ที่ได้แนะนำหัวข้อวิทยานิพนธ์พร้อมทั้งกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมทั้งได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำปรึกษาเป็นอย่างดีเสมอมา จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านอาจารย์วรรณศิลป์ พิรพันธุ์ ท่านอาจารย์ขวัญดวง อติโพธิ และหม่อมราชวงศ์เปรมศิริ เกษมสันต์ ที่กรุณาเสียสละเวลามาเป็นกรรมการสอบรวมทั้งให้คำแนะนำและให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านคณาจารย์ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ประสาทวิชาความรู้ รวมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และขอขอบพระคุณพี่ตุ้ม พี่แสง ที่คอยส่งข่าวและกรุณาให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการทำงานทุกท่าน

ขอขอบคุณ พี่ป๊าย, คุณTIM JOHNSON, คุณ CARYL OLIVIERI ที่คอยช่วยเหลือถามไถ่และคอยให้กำลังใจในการทำงาน ขอขอบคุณพี่ปุ้ , ลูกน้ำ , อ้อม ที่ให้ความช่วยเหลือและคอยเตือนสติ รวมทั้งเพื่อนๆ ผังเมืองรุ่น 25 ทุกคน

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ รวมทั้งพี่ๆ ทุกคน และหลานๆ ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจที่ดีให้กับผมตลอดมา

และท้ายที่สุดผมขอระลึกถึงพระคุณของพี่เข้มพี่ชายอีกคนของครอบครัว ที่ได้ลวงลับไปแล้วและไม่มีโอกาสได้เห็นความสำเร็จอีกขั้นหนึ่งของผม ซึ่งผมหวังว่าดวงวิญญาณของพี่คงจะได้รับรู้ถึงความสำเร็จนี้

วิทยานิพนธ์นี้ในส่วนตัวเป็นส่วนที่เป็นประโยชน์ขอมอบให้แก่ผู้ที่มีพระคุณต่อผู้เขียนทุกท่าน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
สารบัญแผนที่.....	ฐ
1 บทนำ.....	1
1.1 หลักการและเหตุผล.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	3
1.4 วิธีดำเนินการศึกษา.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.6 ข้อจำกัดในการดำเนินงาน.....	5
2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน.....	27
2.3 นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง.....	40
2.4 สรุป.....	50
3 สภาพพื้นฐานทั่วไปและการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา.....	54
3.1 ประวัติความเป็นมาและสภาพพื้นฐานทั่วไปของพื้นที่.....	54
3.2 สภาพการท่องเที่ยวทางน้ำในเขตกรุงเทพมหานคร.....	71
3.3 การประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา.....	79
3.4 ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา.....	80

สารบัญ (ต่อ)

๗

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูลและศักยภาพของพื้นที่.....	90
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์.....	90
4.2 การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ศึกษา.....	115
5 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชน.....	128
5.1 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน.....	128
5.2 ความสัมพันธ์ของชุมชนกับการท่องเที่ยว.....	129
5.3 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่.....	130
5.4 องค์ประกอบหรือปัจจัยในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาชุมชน.....	132
5.5 เป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชน.....	138
5.6 บทบาทของฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้อง.....	140
5.7 แนวทางความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่างๆในการพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชน.....	143
6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	144
6.1 บทสรุป.....	144
6.2 รูปแบบการท่องเที่ยว.....	145
6.3 การเชื่อมโยงการท่องเที่ยว.....	147
6.4 รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	155
6.5 แผนพัฒนาท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา.....	158
6.6 ข้อเสนอแนะ.....	162
รายการอ้างอิง.....	163
ภาคผนวก.....	166
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	170

สารบัญตาราง

ตารางที่	แสดง	หน้า
3.1	จำนวนนักท่องเที่ยวทางน้ำ ปี พ.ศ.2541-2545.....	74
4.1	ขนาดและสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างประชากรในพื้นที่ศึกษา.....	90
4.2	โครงสร้างอายุของกลุ่มตัวอย่าง.....	91
4.3	สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง.....	92
4.4	อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง.....	93
4.5	รายได้ของกลุ่มตัวอย่าง.....	94
4.6	ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง.....	95
4.7	การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค.....	97
4.8	การปรับปรุงระบบสาธารณูปการ.....	98
4.9	ระดับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน.....	99
4.10	ระดับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมริมคลอง.....	100
4.11	การมีรายได้อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว.....	101
4.12	การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว.....	103
4.13	การพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	104
4.14	ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	105
4.15	ผลกระทบจากการท่องเที่ยว.....	107
4.16	ความสำคัญของการท่องเที่ยวในการอนุรักษ์คลองและชุมชน.....	108
4.17	การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน.....	124
6.1	แผนงานโครงการ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชน.....	159

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	แสดง	หน้า
1.1	กรอบแนวคิดการวิเคราะห์.....	6
2.1	ระบบการท่องเที่ยว.....	11
3.1	วัฏจักรของแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ.....	73
6.1	รูปแบบการบริหารและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	156

สารบัญแผนที่

แผนที่	แสดง	หน้า
3.1	ขอบเขตการปกครองและพื้นที่ศึกษา.....	56
3.2	ลักษณะการใช้ที่ดินในพื้นที่ศึกษา	59
3.3	เส้นทางคมนาคมขนส่งทางบกและทางน้ำ	70
3.4	เส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำในเขตกรุงเทพมหานคร.....	77
3.5	สถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา.....	89
6.1	เส้นทางท่องเที่ยวคลองบางเชือกหนัง-พุทธมณฑล.....	151
6.2	เส้นทางท่องเที่ยวคลองบางเชือกหนัง-คลองด่าน.....	152
6.3	เส้นทางท่องเที่ยวคลองบางเชือกหนัง-คลองบางกอกใหญ่.....	153
6.4	เส้นทางท่องเที่ยวคลองบางเชือกหนัง-คลองบางกอกน้อย.....	154